

قرارداد اختیار معامله (Option)

اختیار معامله به عنوان یکی از اوراق بهادار مشتقه شناخته می شود. اوراق بهادار مشتقه اوراقی هستند که ارزش آنها بستگی به ارزش یک دارایی دیگر دارد. این اوراق بدین جهت حائز اهمیت هستند که می توانند به عنوان یک ابزار مدیریت ریسک مورد استفاده قرار گیرند. کشاورزان، شرکت های چند ملیتی و موسسات مالی اغلب با خرید و فروش اوراق مشتقه قصد دارند تا موقعیت خود را در کالایی که تحت این اوراق قرار دارد از خطرات تغییرات زیان آور قیمتها، حفظ نمایند .

اختیار معامله قراردادی است بین طرفین (یک خریدار و یک فروشنده) ، به نحوی که خریدار از فروشنده اختیار معامله ، حق خرید یا فروش یک دارایی را در یک قیمت معین خریداری می کند . خریدار اختیار معامله دارای اختیار اما فروشنده اختیار معامله در صورت اعمال قرارداد از طرف خریدار قرارداد ، تعهد به انجام دارد. در اینجا هر طرف امتیازی را به طرف مقابل اعطا می کند ؛ خریدار به فروشنده مبلغی را تحت عنوان حق شرط پرداخت می کند که در واقع همان قیمت اختیار معامله می باشد و فروشنده نیز حق خرید یا فروش دارایی را در یک قیمت معین و تا تاریخ معین به خریدار اعطاء می نماید .

تاریخچه بازارهای اختیار معامله :

در اوایل دهه ۱۹۰۰ گروهی از شرکت ها که خود را انجمن کارگزاران و معامله گران اختیار خرید و اختیار فروش معرفی می کردند اقدام به ایجاد یک بازار اختیار معامله نمودند . اگر کسی قصد خرید یک اختیار معامله را داشت یکی از اعضای انجمن ، یک فروشنده را که قصد فروش اختیار معامله مذکور را داشت پیدا میکرد ؛ اگر عضو مذکور نمی توانست یک فروشنده را پیدا کند خود شرکت اقدام به فروش اختیار معامله مذکور می نمود . بنابر این یک عضو شرکت می توانست در نقش یک کارگزار (کسی که خریدار و فروشنده را به هم ربط می دهد) یا نقش یک معامله گر (کسی که

در معامله واقعا یکی از طرفین معامله قرار می گیرد) را بازی کند . اگر چه این بازار اختیار معامله خارج از بورس (OTC) به حیات خود ادامه می داد ولی از چندین نقص رنج می برد : اول اینکه بازار فوق به دارنده آن این امکان را نمی داد که قبل از انقضای مهلت اختیار معامله آن را به شخص دیگری بفروشد در نتیجه این قرارداد دارای قابلیت نقد شوندگی بسیار کمی بود یا اصلا قابلیت نقد شوندگی نداشت . دوم این که تعهد فروشنده اختیار معامله را فقط شرکت کارگزاری تضمین می نمود؛ اگر فروشنده اختیار معامله یا شرکت عضو انجمن ورشکست می شد، دارنده اختیار معامله به سادگی شانس خود را از دست می داد . سومین اشکال این بود که هزینه معاملات به دلیل مشکلات فوق نسبتا بالا بود .

در سال ۱۹۷۳ در دنیای اختیار معاملات یک تحول انقلابی رخ داد . کمیته مبادلات شیکاگو که قدیمی ترین و بزرگترین بورس معامله قراردادهای آتی کالاهای اساسی بود ، یک بورس انحصاری برای اختیار معاملات به روی سهام تشکیل داد که در تاریخ ۲۶ آوریل ۱۹۷۳ درهای خود را به روی معاملات اختیار خرید گشود .

برخی ویژگی های اختیار معامله :

اختیار معامله یکی از اوراق بهادار است که به دارنده آن حق خرید یا فروش یک دارایی خاص را در یک قیمت معین ، در یک تاریخ معین و یا قبل از آن اعطا می کند . با توجه به طرفین قرارداد و همچنین نوع دارایی که اختیار معامله در بر گیرنده آن است ، اختیار معامله می تواند اشکال مختلفی داشته باشند، اما ویژگی های معینی دارند که در تمام اختیار معامله ها مشترک است : اول اینکه همراه هر قرارداد اختیار معامله یک حق ، اما نه اجبار برای خرید یا فروش وجود دارد . دوم اینکه هر قرارداد اختیار معامله یک خریدار و یک فروشنده دارد . خریدار اختیار معامله به عنوان دارنده اختیار معامله شناخته شده و دارای یک موقعیت خرید در اختیار معامله است ؛ دارنده اختیار معامله حقی را برای اعمال یا اجرای مفاد قرارداد اختیار معامله خریداری می کند . فروشنده اختیار معامله که به او نویسنده اختیار معامله نیز می گویند دارای یک موقعیت فروش بوده و در صورتی که دارنده ، اختیار معامله را اعمال کند مسئول انجام دادن تعهدات قرارداد می

باشد . سومین ویژگی این است که هر اختیار معامله دارای یک قیمت اختیار معامله (حق شرط) ، یک تاریخ اعمال و یک قیمت اعمال می باشد.

به مبلغی که در زمان قرارداد از سوی خریدار به فروشنده اختیار معامله پرداخت می شود **حق شرط** اختیار معامله می گویند (حق شرط اختیار خرید یا حق شرط اختیار فروش) . **قیمت اعمال** یا قیمت توافقی قیمتی است که در قرارداد مشخص شده و دارایی که اختیار معامله در بر گیرنده آن است ، در آن قیمت قابل خرید یا فروش است . **تاریخ اعمال** (تاریخ انقضاء) آخرین روزی است که اختیار معامله می تواند اعمال شود که بر این اساس اختیار معامله اروپایی و آمریکایی نیز بر مبنای تاریخ اعمال تعریف شده اند .

اختیار معامله اروپایی اختیار معامله ای است که فقط در تاریخ انقضاء قابل اعمال است ، در حالی که اختیار معامله آمریکایی در هر زمانی تا تاریخ انقضاء قابل اعمال است. به عنوان مثال در اول فوریه آقای الف مبلغ ۱۰۰۰ دلار به آقای ب می پردازد، برای قراردادی که به آقای الف حق میدهد (نه اجبار) که در تاریخ اول اکتبر یا قبل از آن یک دارایی خاص را به مبلغ ۲۰۰۰۰ دلار از آقای ب خریداری نماید. آقای الف دارنده اختیار معامله و آقای ب فروشنده اختیار معامله ، حق شرط یا قیمت اختیار معامله ۱۰۰۰ دلار ، قیمت اعمال ۲۰۰۰۰ دلار، تاریخ اعمال اول اکتبر و نوع معامله اختیار معامله آمریکایی می باشد.

انواع اختیار معامله از نظر نوع قرارداد :

اختیار خرید (Call Option) :

عبارت است از حقی برای خرید یک دارایی در یک قیمت معین .

اختیار فروش (Put Option) :

اختیاری است برای فروش یک دارایی در یک قیمت معین .

در اختیار خرید، خریدار پیش بینی می کند قبل از اینکه مدت اختیار معامله تمام شود، قیمت کالای مورد معامله بالا رود و فروشنده نیز عکس این پیش بینی را دارد. در واقع هم خریدار و هم

فروشنده برای حفظ موقعیت فعلی خود، از اختیار معامله استفاده می کنند، که یک استراتژی به نام پوشش ریسک است. تصور کنید اگر بلافاصله بعد از خریدن یک اختیار معامله خرید ، قیمت کالا افزایش پیدا کند از آنجا که قیمت اعمال ثابت است ، ارزش این اختیار خرید بالا می رود و اختیار معامله هایی با همان شرایط با حق شرط بیشتری معامله می شوند و به همین ترتیب اگر قیمت کالا کاهش یابد قیمت اختیار خرید نیز کاهش خواهد یافت . به اختیار خریدی که قیمت کالای آن بیشتر از قیمت اعمال آن باشد با قیمت و اگر قیمت کالا کمتر از قیمت اعمال باشد آن را اختیار خرید بی قیمت و اگر برابر با قیمت اعمال باشد را به قیمت می نامند که در مورد اختیار فروش عکس مطالب فوق صادق است.